

Lapszemle.

A legujabb törvény a vadpatakok rendben tartásáról. Az ausztriai tartományok egymásután pótolgatják azokat a hiányokat, melyek a régebben megalkotott erdőtörvényben maradtak. A magas hegységek tömegesebb előfordulása, a hegyalakulati viszonyoknak e tekintetben kedvezőtlenebb volta mindenesetre igen indokolttá teszi a tüzetesebb intézkedéseket, a mik az árvízveszedelmek elhárítására vannak hivatva, melyek azonban most keresik valójában a helyén az orvoslás módját, mikor a baj keletkezésének kuforrásához hatolnak.

Az ily czélu legujabb törvény Salzburg számára alkottatott. Rendelkezései részletesek, ránk is érdekel birhatnak.

A törvényt az „Öszt. F. u. J.-Z.“ f. é. 43. száma szó szerént közli, előre bocsátva néhány emlékeztetőt ama gondolatkörből, melyből a törvény megalkotásának szükségét indokoló érveket bőven meríteni lehet. A következőkben kivonatosan ismertetem e közleményt.

A magashegységi erdők fentartása, s illetve óvatos használata nemcsak az éghajlatbeli hatások szempontjából fontos, hanem mivel azok nagyban korlátozzák a csapadékok gyors lefolyását, a hógörgetegek keletkezését stb. Erre való tekintettel már az 1852. évi erdőtörvényben felvétellett az a rendelkezés, hogy a meredek és magas fektü hegyek erdeit csak keskeny pásztáinkint vagy hosszas áterdőléssel szabad kihasználni, a magas hegységek erdeit pedig a fatenyészet határa mentén csak szálalni szabad. Sajnos, hogy az erdőtörvény az erdő fogalmát szoroson meg nem jelöli s azért a gyakorlatban egészen megrögzött az a felfogás, hogy erdőnek azokat a területeket kell tartani, melyeket az adókataszter annak minősített. Innen eredt, hogy számos erdőre, bár magas fekvésénél fogva a törvény czélzata szerént kivételes kezelésben volna részesítendő. a kötelező rendelkezések nem alkalmazhatók, mert a kataszteri feljegyzésekben mint havas, vagy mint havasi legelő szerepelnek. A havasokon tényleg a magas fekvésü erdők számos fáját pusztítják el körülgyűrűzéssel a fűnövés elősegítés

érdekében, mivel ott a legeltetés haszna meghaladja fahasznátét, s így aztán az erdők felső határa mindig lejjebb szorul. Kitünő szolgálatot tesznek a veszedelmes helyeken a törpe fenyő állabok, melyek azonban a tulajdonképeni erdőhatáron felül terülvén el, eddig büntethetlenül voltak kivághatók, kiirthatók.

Számos vidéken, nevezetesen a hol a hajdan községi s közbirtokossági erdők a hegylejtő irányában futó hosszú, keskeny sávokra szeldelve daraboltattak fel, a vadpatakok aként jöttek rendszerént létre, hogy a birtokosok a fát akkor, ha a talajt hó nem fedte, földesusztatón szállították le, miből aztán vizmosás, szakadékos mély árok keletkezett.

Nagy vízáradások keletkezéséhez nagyban hozzájárulhat az a körülmény, ha a vadpatakok vízkörnyékébe eső meredek hegyoldalak vágásterületeiről a hulladék s egyéb fa el nem távolíttatik, mert az eféle könnyen eltorlaszolja a patakok vizét, kivált ha a mederben nőtt fák töve ott hagyatik vagy a mederben fák egyáltalában megtüretnek. Nagyobb szakadásokat, veszedelmes földcsuszamlásokat viszont könnyű volna megakadályozni, ha a keletkezés idejében még kis hibán a föld kiegyenlítésével, a kezdődő árkok betemetésével segítenénk.

Mindezek megfontolása vezetett azoknak a törvényeknek megalkotására, melyek közül az egyiket Karinthia 1885. márcz. 1.-én, a másikat Szilézia 1886. május 2.-án kapta, s melyek a földesusztatók használatára, a vágások kitakarítására, a patak-medrek tisztántartására, a talajba szakított árkok betemetésére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazzák. A karinthiai törvény e mellett még a tervbe vett tarvágások előzetes bejelentését is elrendeli, s megtiltja a törpe fenyő állabok letarolását.

Hasonló ezekhez a salzburgi törvény, mely a f. évi aug. hónap 7.-én szentesítettet.

Az idézett szaklapban szószerént közölt törvény rövidre összefogva a következőket tartalmazza:

Az 1. §. megtiltja a törpe fenyő leégetését. Megtiltja továbbá a törpe fenyőnek tarra vágását is meredek helyeken, s a fatenyészet határán.

A 2—20. §§. a vadpatakok vízkörnyékét illetőleg a fadöntésre, szállításra, a fa felrakásolására, továbbá a vadpatakok

medrének tisztántartására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazzák.

Nevezetesen a 2. §. kijelenti, hogy a következő szakaszok rendelkezései a tartománynak mindazon, vadpatakokkal bíró vidékeire vonatkoznak, melyeken a fadöntésnél, szállításnál, a fa felrakásolásánál az árvízveszélyek elkerülése érdekében különös figyelemmel kell eljárni. Ezeket a vidékeket a kormányzat az országos bizottsággal egyetértve megállapítja, s közhirrre teszi.

A 3. §. szerint nagyobb szállítási berendezéseket a közigazgatási hatóság engedélyez. Azoknak a szállítási berendezéseknek használatát, melyek vadpatakok keletkezését okozhatják vagy egyébként veszedelmesek, ugyanaz a hatóság egészen vagy bizonyos időre betilthatja.

A 4. §. szerint ott, hol a talaj meglazítása különösen káros lenne, a birtokosnak, ki csuszató vagy egyéb szállítási berendezés nélkül akar fát szállítani, a hatósági utasítások szerint tartozik eljárni Ugy ezen, mint 3. §-beli rendelkezések betartásáért a szállítás foganatosítóján kívül (pl. vállalkozó, bérlő stb.) a birtokos is felelős, ha a szállítást s illetve erre való berendezések leterítését (3. §.) kifejezetten vagy hallgatólag megengedte.

Az 5. §. szerint a szállítási vállalkozó, illetve ki szállítási berendezéseket létesít s az erdőbirtokosok, — utóbbiak a maguk területét illetőleg, — egyetemlegesen kötelezvék a szállítás, csusztatás által előidézett talajrongálásokat s egyéb ily károsításokat helyrehozni, aminek ismét a hatóság által megadott utasítás szerint kell történnie.

A 6. §. szerint vadpatak környékén az ott vágott fát felrakásolni csak a hatóság engedélyével szabad és pedig a szükséges óvintézkedések mellett. Ugyanez a megszorítás vonatkozik a szénító helyek kiválasztására.

A 7. §. szerint az erdőbirtokos a kihasználást s a szállítást teljesítő vállalkozóval egyetemleges kötelezettséggel gondoskodni tartozik arról, hogy a vadpatakok környékén a vágásterületek azonnal ki is takarítsanak, a patak-medrekből a törzsek s a hulladék ettávolíttassék, s ha a fa onnét elszállítható nem volna, feldarabolva elégettessék. A patak medrében vagy árterületén tutajozáskor visszamaradt fát a vállalkozó a tutajozás befejeztével azonnal eltávolítani köteles.

A 8. §. a községeket kötelezi, hogy a területükön található vadpatakokat s veszélylyel fenyegető egyéb vizeket minden tavasszal bejárják s kitisztogattassák. A bejáráshoz az illetékes járási hatóság szakértő erdészt küld. Ez alkalomkor megállapítatik, hogy a medrek kitisztítását a községnek saját költségén vagy az erdőbirtokosnak, illetve vállalkozónak (7. §.) kell-e teljesítenie, miről jegyzőkönyv veendő fel. Sürgős szükség esetén a munkát a község azonnal teljesíttetni tartozik az egyidejűleg értesített érdekelték által utólag megtérítendő költség fejében. Ha egyazon vadpatak több községet érint, az ezek által teljesítendő munka sorrendjét a járási hatóság állapítja meg.

A 9. §. a vadpatakok medrében a község s a birtokosok hibája nélkül természetes uton keletkező veszedelmes szakadásokra és megrongálódott védművekre vonatkozólag rendelkezik.

A 10. §. a járási közig. hatóságot feljogosítja, hogy a 7., 8. és 9. §§-ban megjelölt kötelezettségek teljesítésére az illetőket rászorítsa s esetleg az elmulasztott munkát az arra kötelezettek terhére és veszélyére foganatosíttassa, továbbá, hogy az engedély nélkül létesített berendezéseket (3., 6. és 7. §§.) eltávolíttassa.

A 11 §-ból álló III. rész a szállításra alkalmas folyókra és patakokra vonatkozólag különös utasításokat nem tartalmaz, hanem a szükséges rendeletek kiadására meghatalmazza a kormányzatot.

A törvény 12—16. §§-ból álló IV. része a büntető határozatokat s a törvény végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

Ezek közül fontos a 12. §. rendelkezése, mely szerint a törvény megszegője 5—200 forintnyi bírsággal vagy 1—40 napra terjedő fogsággal büntetendő. Az ítéletben a rendelet ellenére létesített vagy el nem távolított berendezések elkobzása kimondható. Jelentékenyebb kárt okozó vagy nagy veszélyt előidézhető törvényszegése 500 frtig menő bírsággal s három hónapig terjedhető fogsággal büntetendők s az illetőktől a szállítási jog is megvonható.

A 14. §. szerint a büntetéspénzek s az elkobzott tárgyak értékesítéséből befolyt összegek a földmívelési czélok előmozdítására szolgáló alapba juttatandók s elsősorban erdőmívelési czélokra s a vadpatakoknak oly szabályozási munkálataira fordítan-

dók, amelyek sem a községek, sem az egyes birtokosok kötelességévé nem tehetők. (L. 9. §.) (Közli: *Arató Gy.*)

Az Acacia megtelepítésének kérdéséhez. Minthogy e lapok olvasóinak érdeklődése is már több ízben felkeltetett az *Acacia decurrens* iránt, közlöm e pár sorban azt a telepítési kísérletet, melyet dr. Bourlier tanár evvel, de különösen a kevésbé kényes *Acacia pycnantha* fajjal tett. A 24—25 hektárnyi ültetvény egy része 1892-ben telepítettvén, 2 éves korában már 4—5 méter magasságot ért el és nemsokára, azaz 5 éves korában letaroltatván, várni lehet tőle hektáronként 200 métermázsa 30—40% tannintartalmu kérget, mely a kikötőbe szállítva 30 frankkal fizettetik. Feltéve már most, hogy ugy a szállítási, mint a telepítési és kezelési költségeket a fa árából fedezni lehet és eltekintve a nyerhető gummi értékétől, ad az ültetvény minden ötödik évben 6000 frank, s így évi átlagban hektáronként 1200 frank jövedelmet. De magasabb vágáskor alkalmazása mellett is igen jövedelmező lenne az *Acacia* erdő, mert fáját a bodnárok, kerék- és kocsigyártók stb. igen nagyra becsülik, ugy, hogy a 12—15 cm. vastag tönkök tömörköbméterét 80 frankkal is megfizetik. *)

Az olvasó képzeletét a „hektár“ és „frank“ szavak valószínűleg Franciaországba vezetik; pedig az ily szép reményekkel biztató kísérletek nem ott történtek, hanem a forró Algiriában, a hol a fentebbi *Acacia* fajokkal egy hazából, t. i. Ausztráliából származó *Eucalyptus*ok is kitünően tenyésznek. Ott tehát ezekkel a ausztráliai fajokkal a telepítési kísérletek, mint előre látható volt, kitünően sikerültek.

A Mimozáék családjához tartozó *Acacia* fajok közül az ázsiai eredetű *A. Gulibrissin* W., a középamerikai *A. Farnesiana* W. és az ausztráliai *A. lophanta* W., Déleurópában a szabadban tenyészthetők, a Középtenger környékén; de nálunk csak üveg-házban telelnek ki. Szeretnők tudni, hogy az e lapok 1893. folyamában jelzett vetésekből eredett *A. decurrens* csemeték közül kiállotta-e csak egy is a legközelebbi telet a szabadban?

*) *Revue des eaux et forêts*, 1895. No. 15. „Les gommiers en Algérie.“

Végül legyen szabad azon nézetünknek kifejezést adni, hogy nem tartjuk czélszerűnek addig valamely növény meghonosítása iránt felbresztteni a szakközönség érdeklődését, míg a sikernek legalább némi valószínűsége bebizonyítva nincs.

(Közli: *Fekete L.*)

*

A fentebbi közleményben foglalt kérdésre helyén valónak látom a következők közlését. E lapokban két szaktársunk újabban azt is jelezte, hogy náluk a szóban levő *Acacia decurrens* s illetve az *Acacia* egyéb fajtáival kísérletek történtek. Kérésemre szivesek voltak a kísérlettevők szerzett tapasztalataikról értesíteni.

Az egyik kísérlettevő egyszersmind szives volt a „Société nationale d'acclimation de France“ megbízásából M. Ch. Naudin által irt és Párisban 1889-ben megjelent füzet kivonatát is közölni, mely füzet az *Acacia* ismertetését s a velük Algiriában megtelepítés czéljából tett kísérletek eredményének leírását tartalmazza. E kivonat közlését mellőzhetőnek látom, amennyiben az adatok a fentebbi közleményben foglaltakkal megegyeznek. — Az ő saját kísérletére vonatkozó értesítés a következőképen hangzik:

„Elvettem 5 fajta *Acacia* magot és tenyésztésükre nézve a következőket figyeltem meg:

A különböző *Acacia* magvak a *Robinia* magvai módjára elvetés előtt leforráztattak, aztán 600 gr. mag 11□ öltre 60 cm horonytávolság mellett elvetetett. A vetés 1893. év április 22.-én, a kikelés május végén történt. A vetés 70%-ban sikerült.

Az *Acacia* két sziklevéllal bujnak ki a földből, mint a *Robinia Pseudacacia*. Három-négy nap múlva aztán kifejlődik a *Robinia* leveléhez hasonló csakhogy kisebb szárnyas levél. Ez a szárnyas levél meg is marad az *Acacia decurrens*-nél. Az *Acacia cyanophylla*, *melanoxylon*, *macradenia* és *leiophylla*-nál azonban az említett szárnyas levél szára — körülbelül egy hó leforgása alatt — vastagodni kezd s lassanként magában foglalja először a levél alsó részét, azután a felső felét, úgy, hogy az előbbeni szárnyas levelekből vastag, sötétzöld színű, hosszukás, husos levelek (*Phyllodium*) lesznek.

A csemeték törzsecskéi zöldesbarna színűek s ha nem is egészen puhák, de a fásodás még ősz közepén sem történik meg;

A csemetéket, melyek egy év alatt átlag 40 cm magasra nőttek meg, télen szőlőmódjára a legnagyobb gonddal betakartattam; mindannak daczára a következő tavasszal teljesen (még a gyökér is) el voltak fagyva, ennél fogva nálunk az Acáciáknak és pedig a leginkább emlegetett *Acacia decurrens*-nek ép úgy, mint a többi *Acacia* fajoknak egyáltalán semmiféle erdészeti jelentősége sem lehet és legfeljebb ritkaság gyanánt üvegházakban tenyészthetők.

A másik kísérlettevő a következőket írja:

„1. Valamelyik német szaklap azon megjegyzése, hogy az *Acacia decurrens* dolomit kőzetre alkalmas; indított a mag beszerzésére és elvetésére.

2. Megboldogult Bothó Imre, kir. erdőfelügyelő ur szivessége illetve kieszközlése folytán a magot Mautner magkereskedőnél vettem: 40 grammot 7 frtért.

3. A vetést 1892. évi május közepén, házi kertemben Veszprémben eszközöltem.

4. A 40 gramm magban volt 1400 szem, 70% csiraképességgel s az egész mennyiség ily arányban ki is kelt.

5. A kikelt csemeték őszig 10—13 cm. magasra nőtek, de a tél, daczára az általam eszközölt gondos takarásnak, valamennyit kifagyasztotta; csak szobámban cserepekben átteleltetett és tavasszal újra kiültetett 10 drbból maradt meg egy darab, mely azonban most sem magasabb 25 cm-nél.

E két kísérlet adatai tökéletesen tisztába hozzák a felvetett kérdést, mely különben egyszer már, 15 évvel ezelőtt felmerült, de az akkor is tett kísérletek eredményeiről értesítés, ugy látszik, nem adatott.

(Arató Gy.)